

NINA • NIKU

FAKTA

Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning er et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen miljøvernforskning. Stiftelsen har ca. 230 ansatte (1999) og omfatter NINA - Norsk institutt for Naturforskning og NIKU - Norsk institutt for kulturminneforskning. FAKTA-ark gir populariserte sammendrag av publikasjoner fra stiftelsen.

Nr. 1 - 2002

Mennesket ikke naturlig byttedyr for ulven

I spesielle situasjoner har ulv angrepet og drept mennesker i løpet av de siste århundrene. Angrep fra ulv er likevel uvanlig; mennesket er ikke et naturlig byttedyr for ulven, heter det i NINA-rapporten

«Frykten for ulven. En tverrfaglig utredning». Ulvens ofre har hovedsakelig vært barn. Tallet på ulveangrep avtok sterkt på 1900-tallet. Med NINA-rapporten foreligger det for første gang en verdensomspen-

nende kartlegging av ulvens angrep på mennesker de siste århundrene. Rapporten tar for seg et av de viktigste områdene innen ulveproblematikken - menneskers frykt for å bli skadet eller drept.

Når kan ulven angripe?

Fire forhold er avgjørende for om ulven kan angripe mennesker:

1. Når ulven mister sin frykt for mennesker, for eksempel i vernede områder der det ikke jaktes.
2. Når ulven blir provosert, for eksempel i situasjoner der den er fanget i feller eller føler seg truet. Når mennesker oppsøker hi med valper, kan den også angripe.
3. Ulven kan angripe mennesker når den har liten eller ingen tilgang på byttedyr. Dette skjer svært sjelden; i Norge er det registrert ett tilfelle, for 200 år siden.
4. I de aller fleste tilfeller av ulveangrep er ulven smittet av rabies. I Norge har vi ikke rabies; derfor er det ingen grunn til å frykte angrep fra rabiessmittet ulv.

Det er altså høyst uvanlig at ulven angriper mennesker av mangel på byttedyr. Fra Europa kjenner vi slike tilfeller fra 1700- og 1800-tallet i Frankrike, Estland og nordlige deler av Italia. Utenfor Europa skjer dette også i dag, blant annet i India.

Predasjonsangrep

Predasjonsangrep har vært sjeldne i det 20. århundre. Det rapporteres om fem barn drept i Polen i 1937, og fire barn i Spania i perioden 1957-74. Det finnes kontroversielle rapporter om 36 barn drept i Kirov-regionen i Russland (1944-53). Disse tilfellene er ikke bekreftet, men inneholder en rekke detaljer som gjør dem troverdige.

Det finnes ingen dokumenterte tilfeller

Ingen mennesker er drept eller skadet av ulv i Norge i de siste 200 årene. Derimot forekom angrep spesielt på barn, blant annet i Frankrike på 1700- og 1800-tallet, slik dette dramatiske litografiet fra 1839 viser, gjengitt i boka «La peur du loup» (1991) av Geneviève Carbone.

fra Nord-Amerika av mennesker som er drept som følge av predasjonsangrep fra ulv i det 20. århundre. Det har imidlertid vært åtte godt dokumenterte angrep i løpet av de siste 20 årene, hovedsakelig innenfor verneområder.

I de siste 20 årene har det vært flere vitenskapelige undersøkelser i de indiske regionene Uttar Pradesh, Bihar og Andhra Pradesh. I alle tre har det vært flere episoder med angrep av ulv. Minst 273 barn skal være drept.

Ulver med rabies

Mennesker som angripes av ulver med rabies, er hovedsakelig voksne, noe som antyder at slike ulver biter tilfeldige mennesker de kommer i kontakt med. Dette står i sterk kontrast til predasjonsangrep, hvor ofrene stort sett er små barn, og i en viss grad eldre kvinner. Dette antyder en viss grad av selektivt utvalg. Mens angrep

fra rabiessmittede ulver oftest skjer vinter og vår, finner mange av predasjonsangrepene sted på sensommeren.

Ikke blant de farligste artene

Vårt materiale viser at mennesker er drept av både rabide og friske ulver i løpet av de siste århundrene, men også at antall angrep har avtatt drastisk i løpet av det 20. århundret. En rimelig oppsummering av resultatene synes å være 1) at «ulv har drept mennesker», 2) rabide ulver er da ofte involvert, 3) at angrep fra ikke rabid ulv er meget uvanlig, 4) at ofrene hovedsakelig har vært barn og 5) at mennesker ikke er et naturlig byttedyr for ulv.

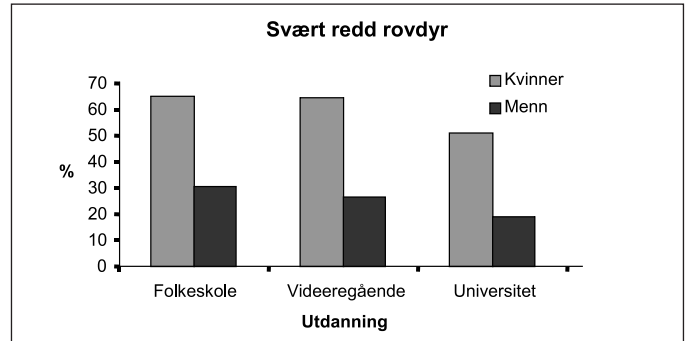
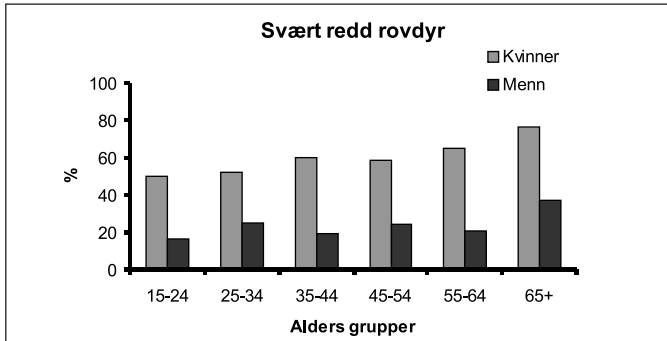
Sammenligner vi antall ulveangrep på mennesker med antall angrep forårsaket av andre store rovdyr eller større viltarter, er det opplagt at ulven ikke er blant de farligste artene, størrelse og potensial tatt i betraktning.

Omfattende frykt for ulv i Norge

Frykt for ulv er fortsatt omfattende hos oss, ifølge nyere undersøkelser, til tross for at ulven har vært nesten borte i flere tiår (inntil den siste nylige reetableringen), og til tross for at ingen er blitt drept eller skadet i løpet av de siste 200 år. Bare 23

prosent av nordmenn aksepterer å leve mindre enn 10 km fra ulveområder, og hele 66 prosent er fullstendig eller delvis enige i at de ville bli bekymret for sin families sikkerhet når de var utendørs hvis de levde i ulveområder. 48 prosent av

respondentene svarer at de er «svært redd for ulv», og 40 prosent svarer at de er «litt redd for ulv». Det er imidlertid samtidig en stor majoritet av den norske befolkning som ønsker at ulven skal eksistere i landet.

Nordmenns frykt for rovdyr (prosent som svarer at de er svært redd) i forhold til alder og utdanning.

Faktorer som påvirker frykten

Det er flere faktorer som påvirker en persons selvrapporterte fryktnivå for ulv. Kvinner, de eldre og mennesker med kort utdanning rapporterer høyere grad av frykt enn menn, unge mennesker og de med høy utdanning. Hundeeiere rapporterer mindre frykt enn de uten hund, og mennesker som påvirkes økonomisk av store rovdyr, rapporterer større frykt enn de uten økonomiske tap.

Innbyggere i områder hvor det fins store rovdyr rapporterer mindre frykt for den spesifikke art enn de som lever i områder hvor arten ikke er til stede, men det rapporterte nivå av bekymring for familiens sikkerhet utendørs, er høyere blant de som lever i områder hvor ulv opptrer.

Mindre frykt blant politisk radikale

Mennesker med en «tradisjonell» politisk orientering rapporterer høyere nivå av frykt enn de med en mer «radikal» politisk orientering. Videre er det slik at folk som føler at de i liten grad har kontroll eller innflytelse over sin egen situasjon og på utviklingen i samfunnet mer generelt, godtar gjennomsnittlig i mindre grad enn andre at rovdyr skal kunne finnes i nærheten av bebodde områder.

Direkte frykt for egen sikkerhet

Dette leder til et av de viktigste aspektene av frykt for ulv. Det er liten tvil om at store deler av «frykten for ulv» er en direkte frykt for egen sikkerhet, og de resultatene som er rapportert her, indikerer at frykten til en viss grad kan være berettiget.

Det er imidlertid klart at mye av frykten for ulv også er påvirket av personens sosiale og kulturelle situasjon; det er en frykt for ulv som et symbol på den negative påvirkning omverdenen

Stoffet er hentet fra

NINA Oppdragsmelding 722

John D.C. Linnell, Tore Bjerke:

«Frykten for ulven. En tverrfaglig utredning»

har på lokale forhold. En mektig urban elite beskyl- des for disse proble- mene, som inklude- rer en redusert livs- kvalitet som et resul- tat av frykt for ulv.

Holdningen påvirkes av tiltro til kunnskap

Folks holdning til ulv er også påvirket av deres tiltro til ulike kilder av kunnskap. De som har tiltro til vitenskapelig kunnskap er mer positivt innstilt overfor ulv, men store deler av befolkningen i mer landlige områder har liten tiltro til denne kilden til kunnskap. Det har vært en konflikt mellom «leg og lærd» med hensyn til faren som ulv utgjør overfor mennesker. Siden vitenskapelig kunnskap har et hegemoni i forhold til erfaringsbasert kunnskap, kan det å bestride påstander om at ulven er harmløs være et ledd i kampen mot denne kunnskapens dominans. Utsagn om at ulven er harmløs er imidlertid ikke et resultat av vitenskapelige undersøkelser, i og med at det i denne rapporten er første gang man gjør et seriøst forsøk på å få en oversikt over dette emnet. Resultatene i rapporten kan forhåpentlig bidra til å bygge bro mellom tilhengere av den vitenskapelige og den erfaringsbaserte kunnskapen.

NINAs anbefalinger

Sørge for at ulven opprettholder sin naturlige skyhet: Ulv uten skyhet for mennesker eller som oppfører seg på en aggressiv måte bør fjernes fra bestanden. **Dialog:** Lokal medvirkning i bestandsregistrering av ulv, økt kontakt mellom forskning og forvaltning, lokal medvirkning i forskning og forvaltning, og økt informasjon om forskningsaktiviteten vil kunne bidra til å redusere spenningene mellom de ulike interessegruppene.

Byttedyr: Tilgangen på naturlige byttedyr for ulven i Skandinavia er meget god. Det vil være viktig at forvaltningen av hjorteviltbestandene bidrar til at denne situasjonen opprettholdes, hvilket betyr at ulvens predasjon på hjortevilt må inkorporeres i forvaltningsplanene. **Planlegging av tiltak:** Viltforvaltningsmyndighetene bør etablere planer for tiltak som kan iverksettes i tilfeller der ulv mister sin skyhet eller opptrer aggressivt. Disse planene bør koordineres med tiltak som gjelder for brunbjørn.

Rabies: Det bør utarbeides konkrete planer for hvordan man skal reagere hvis rabies skulle komme til Norge. **Tid:** Etter hvert som folk blir mer vant til å ha ulv i sine nærrområder, vil fryktnivået avta med tiden.